

Ogólne wskazówki dotyczące sposobu realizacji Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r.

I. Sposób koordynacji działań:

- Każde województwo wyznacza **wojewódzkiego koordynatora badania**.
- Podobnie w każdej gminie powinien być wyznaczony **gminny koordynator badania**.

Koordynator gminny podlega pod wojewódzkiego koordynatora badania.

Sprawne przeprowadzenie badania wymagać będzie zaangażowania wszelkich dostępnych służb: pracowników policji, straży gminnej lub miejskiej, centrów zarządzania kryzysowego, pracowników ośrodków pomocy społecznej, pracowników placówek udzielających tymczasowego schronienia osobom w kryzysie bezdomności, pracowników organizacji pozarządowych zajmujących się świadczeniem wsparcia osobom doświadczającym bezdomności, wolontariuszy, oraz innych osób zaangażowanych w tym celu. W trakcie badania konieczna będzie ścisła współpraca wszystkich w/w służb, stała wymiana informacji odnośnie aktualnych map grupowania się bądź przebywania osób bezdomnych itp.

- ✓ **Szczególnie ważna będzie rola funkcjonariuszy straży gminnej lub miejskiej oraz funkcjonariuszy policji w zakresie pomocy w dotarciu do osoby bezdomnej, przebywającej w miejscu niemieszkalnym (ogródki działkowe, parki itp.) - zwłaszcza w nocy.**

Zaleca się tworzenie mieszanych grup osób przeprowadzających badanie w terenie, tj. skupiających kilku przedstawicieli różnych służb w danej grupie.

II. Zakres miejsc w jakich powinna być zbierana informacja o osobach bezdomnych:

- noclegownie;
- schroniska dla osób bezdomnych;
- schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi;
- mieszkania wspomagane/treningowe;
- ogrzewalnie;
- domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- ośrodki interwencji kryzysowej;
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- szpitale, hospicja, ZOL-e, inne placówki zdrowia;
- zakłady karne, areszty śledcze;
- izby wytrzeźwień, pogotowia socjalne;
- pustostany, domki na działkach, altany działkowe;
- miejsca niemieszkalne: ulice, klatki schodowe, dworce PKP i PKS, altany śmietnikowe, piwnice itp.;
- inne miejsca.

Wszystkie podmioty, które będą zaangażowane w realizację badania powinny być o tym wcześniej oficjalnie powiadomione.

III. Określenie liczby osób w kryzysie bezdomności

Badanie przeprowadzane jest tzw. metodą „punktu w czasie”. Aby zdiagnozować liczbę osób bezdomnych należy zsumować:

- 1) liczbę osób bezdomnych, spędzających noc z 28 na 29 lutego 2024 r. w placówkach udzielających tymczasowego schronienia,
- 2) liczbę osób bezdomnych spędzających noc w tzw. miejscach niemieszkalnych (ogródki działkowe, parki, dworce itp.), poza placówkami udzielającymi schronienia.

W tym celu należy dotrzeć do osoby w kryzysie bezdomności, przebywającej w miejscu niemieszkalnym. Rekomenduje się przeprowadzanie niniejszej procedury w porze nocnej 28/29 lutego 2024 r., ze względu na znacznie mniejszą mobilność osób doświadczających bezdomności w tym czasie, co mocno ogranicza ryzyko powielania danych.

Aby badanie liczby osób bezdomnych było jak najbardziej rzetelne, należy zminimalizować ryzyko wystąpienia błędu powielania danych, tzn. możliwości uwzględnienia w danych jednej i tej samej osoby co najmniej 2 razy. Taka ewentualność może wystąpić jeśli np. liczenie osób doświadczających bezdomności w miejscach niemieszkalnych (ogródki działkowe, pustostany, parki itp.) będzie przeprowadzone w ciągu dnia, a następnie do uzyskanej liczby, bez przeprowadzenia dodatkowej weryfikacji, bezrefleksyjnie doda się ogólną liczbę osób, które spędziły noc w placówkach udzielających tymczasowego schronienia (część osób zlokalizowanych w ciągu dnia w miejscach niemieszkalnych może skorzystać z noclegu w placówkach, co może skutkować błędem powielania danych).

Wobec powyższego konieczna jest dodatkowa weryfikacja danych uzyskanych z placówek udzielających tymczasowego schronienia. Każda osoba bezdomna, spędzająca noc w placówce udzielającej tymczasowego schronienia, powinna być zapytana, czy została już wcześniej zarejestrowana przez osoby realizujące badanie w miejscu niemieszkalnym w ciągu dnia. Jeśli osoba potwierdzi, że zarejestrowano ją już wcześniej w miejscu niemieszkalnym – wówczas takiej osoby nie należy już uwzględniać w badaniu.

Decyzję o wyborze sposobu przeprowadzenia badania podejmuje koordynator wojewódzki.

Za zebranie i wprowadzenie danych do systemu Centralnej Aplikacji Statystycznej o liczbie osób bezdomnych na terenie danej gminy, odpowiada ośrodek pomocy społecznej.

Informację o liczbie osób bezdomnych (z podziałem na mężczyzn, kobiety i dzieci oraz miejsce ich przebywania) znajdujących się na terenie gminy w czasie badania, gminy powinny wprowadzić do „Sprawozdania jednorazowego **DPS-IV-1-KG/2024** – Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych – 28/29 lutego 2024 r.”.

Termin wypełnienia przez gminy sprawozdania jednorazowego: **do 22 marca 2024 r.**

Ostateczny termin zatwierdzenia sprawozdania jednorazowego w CAS przez Wydziały Polityki Społecznej – do 29 marca 2024 r.

IV. Kwestionariusz osoby bezdomnej

Kwestionariusz w wersji elektronicznej powinien być przez gminę (lub inny wyznaczony podmiot) rozesłany do wszystkich podmiotów, które będą brać udział w badaniu, tj. do jednostek policji, straży miejskiej, placówek udzielających tymczasowego schronienia, w

których mogą przebywać osoby bezdomne (np. do schronisk dla osób bezdomnych), ale także do zakładów karnych, szpitali itp.

Wszystkie osoby biorące udział w badaniu powinny być wyposażone w papierowe wydruki *Kwestionariusza osoby bezdomnej*.

Uwaga: Nie zawsze będzie możliwe całkowite wypełnienie kwestionariusza, np. gdy osoba bezdomna odmówi udziału w wywiadzie lub odmówi odpowiedzi na konkretne pytanie. Wówczas należy w kwestionariuszu zaznaczyć tylko te informacje, które są możliwe do uzyskania.

W wyjątkowych przypadkach, jeśli kwestionariusz będzie dotyczył osoby bezdomnej przebywającej przez dłuższy czas w placówce całodobowego pobytu (np. w schronisku dla osób bezdomnych, zakładzie karnym, szpitalu itp.) i np. ze względów bezpieczeństwa epidemicznego będzie bardzo utrudnione przeprowadzenie w placówce wszystkich wywiadów w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r., wówczas dopuszczalne jest przeprowadzenie części wywiadów także w dobie poprzedzającej badanie lub w dobie następującej po badaniu.

Wszystkie wypełnione kwestionariusze powinny być niezwłocznie przekazane do **gminnego koordynatora badania**.

Gminy wprowadzają informacje z kwestionariusza do sprawozdania jednorazowego **DPS-IV-1-KG/2024** w terminie do 22 marca 2024 r.

V. Definicja osoby bezdomnej.

W trakcie badania należy uwzględnić definicję osoby bezdomnej z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.). Zgodnie z art. 6 pkt 8 ustawy - za osobę bezdomną uważa się *osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania*.

Interpretując powyższy przepis osobą bezdomną jest osoba, która:

- 1) **nie zamieszkuje w lokalu mieszkalnym** (warunek ten zawsze musi być spełniony, nie dotyczy mieszkań wspomaganych/treningowych);
- 2) nie jest zameldowana na pobyt stały, lub
- 3) jest zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania przy czym „lokałem, w którym nie ma możliwości zamieszkania” jest w szczególności:
 - lokal, który należy opuścić w związku z wyrokiem eksmisyjnym bądź sądowym zakazem kontaktowania się z dotychczasowymi współlokatorami np. w wyniku konfliktów rodzinnych;
 - lokal, w którym nie można zamieszkać z powodu zagrożenia życia lub zdrowia spowodowanego np. złym stanem technicznym budynku;
 - lokal, w którym faktycznie nie można zamieszkać w wyniku sprzeciwu, odmowy dostępu ze strony innych osób, np. posiadających tytuł prawny do nieruchomości.

Osobą bezdomną jest osoba, która przebywa w placówce udzielającej tymczasowego schronienia (schronisko dla osób bezdomnych, noclegownię itp.), ponieważ placówki te nie są lokalami mieszkalnymi w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy. Osobą bezdomną jest także osoba egzystująca poza ww. placówkami, w miejscach niemieszkalnych i przestrzeni publicznej oraz nie ma możliwości zapewnić sobie własnym staraniem zamieszkania w lokalu mieszkalnym.

W trakcie realizacji badania należy zwrócić szczególną uwagę na sytuację osób przebywających na ogródkach działkowych. W przypadku stwierdzenia, iż osoby te od dłuższego czasu mieszkają w warunkach zbliżonych do mieszkalnych, nie należy ich obejmować badaniem i uwzględniać jako osoby bezdomne.

VI. Bezpośrednia pomoc osobom bezdomnym w trakcie realizacji *Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych*

Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych umożliwi dotarcie do miejsc grupowania się osób doświadczających bezdomności na danym terenie oraz udzielenie bezpośredniej pomocy tym osobom (zwłaszcza znajdującym się poza placówkami udzielającymi tymczasowego schronienia), do których będą docierać realizatorzy badania. Osobom w kryzysie bezdomności należy udzielić wtedy natychmiastowej pomocy, dostarczyć posiłek czy ciepłą odzież, a także środki higieny i ochrony indywidualnej.